

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษากิจการการจัดการหลักสูตรแบบ Non-degree และระบบคลังหน่วยกิตของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชและมหาวิทยาลัยเปิดในเอเชียเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed method) เพื่อศึกษากิจการการจัดการหลักสูตรแบบ Non-degree และระบบคลังหน่วยกิตของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชและมหาวิทยาลัยเปิดในเอเชีย และ เพื่อศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาการจัดการหลักสูตรแบบ Non-degree และระบบคลังหน่วยกิตสำหรับมหาวิทยาลัยเปิดในเอเชีย

ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้นำเสนอโครงการวิจัยเข้ารับรองจริยธรรมการวิจัยในคน และได้รับการรับรองจริยธรรมวิจัยในคน หมายเลขการรับรอง ว.128/2564 (ภาคผนวก ก) การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษากิจการการจัดการหลักสูตรแบบ Non-degree และระบบคลังหน่วยกิตของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชและมหาวิทยาลัยเปิดในเอเชีย มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูล ได้แก่ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และมหาวิทยาลัยเปิดในเอเชียอีก 4 แห่ง ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยเทอร์บูกา อินโดนีเซีย (Universitas Terbuka, Indonesia) 2) มหาวิทยาลัยเปิดมาเลเซีย (Open University Malaysia) 3) มหาวิทยาลัยแห่งชาติเกาหลี (Korea National Open University) และ 4) มหาวิทยาลัยเปิดจีน (Open University of China) ซึ่งผู้ให้ข้อมูลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 30 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ส่วนอาจารย์ผู้สอนหลักสูตรแบบ Non-degree 60 คน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง 60 คน นักศึกษาที่เคยศึกษาหรือกำลังศึกษาในหลักสูตร Non-degree จำนวน 200 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 350 คน สำหรับผู้ให้ข้อมูลของมหาวิทยาลัยเทอร์บูกา ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 10 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ส่วนอาจารย์ผู้สอนหลักสูตรแบบ Non-degree 10 คน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง 10 คน และนักศึกษาที่เคยศึกษาหรือกำลังศึกษาในหลักสูตรฯ จำนวน 30 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย รวมทั้งสิ้น 240 คน สำหรับมหาวิทยาลัยเปิดมาเลเซีย ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหาร 1 คนและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง 2 คนและข้อมูลรายละเอียดเพิ่มเติมจากเอกสารและเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย ส่วนมหาวิทยาลัยเปิดแห่งชาติเกาหลี และ มหาวิทยาลัยเปิดจีนแหล่งข้อมูลคือเอกสารและเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย มี 2 แบบ ได้แก่

1) แบบสอบถาม จำนวน 4 ฉบับ แต่ละฉบับใช้สำหรับกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม ได้แก่ แบบสอบถามผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษา แบบสอบถามแต่ละฉบับประกอบด้วยข้อคำถาม 3 ตอนคือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับหลักสูตร Non-degree ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ นโยบาย องค์กรที่รับผิดชอบ ระบบข้อมูลสารสนเทศ การออกแบบหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน สื่อและเทคโนโลยี การบริการช่วยเหลือนักศึกษาและการประเมินผล ตอนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับระบบคลังหน่วยกิต ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย การจัดองค์กร ขั้นตอนการดำเนินการ การกำหนดเกณฑ์การเทียบโอน ระบบข้อมูลสารสนเทศและการกำกับติดตาม

2) แบบบันทึกข้อมูลเพื่อศึกษาเอกสาร งานวิจัย และเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัยเปิดที่ศึกษา

การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพ

คณะผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ หลักสูตร Non-degree และระบบคลังหน่วยกิต

(2) นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 1 มากำหนดโครงสร้างของแบบสอบถามและขอบเขตของเนื้อหา เป็นภาษาอังกฤษ แล้วประชุมรวมเพื่อหาข้อตกลงร่วมกันกับนักวิจัยของมหาวิทยาลัยเทอร์บูกา

(3) สร้างแบบสอบถามตามโครงสร้างและขอบเขตเนื้อหาที่กำหนดเป็นภาษาอังกฤษ

(4) ประชุมพิจารณาแบบสอบถามฉบับภาษาอังกฤษร่วมกันระหว่างนักวิจัยทั้งสองมหาวิทยาลัย เพื่อเพิ่มหรือลดข้อคำถามและปรับให้มีความชัดเจน จากนั้นนักวิจัยแต่ละมหาวิทยาลัยนำแบบสอบถามไปแปลเป็นภาษาของตนเอง

(5) นำแบบสอบถามที่แปลเป็นภาษาไทยแล้ว เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน (ภาคผนวก ข) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ค่าความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง .67-1.00

(6) ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

(7) คณะผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหาร จำนวน 15 คน อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน กลุ่มละ 30 คน

(8) นำแบบสอบถามมาหาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ผลการวิเคราะห์ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามฉบับผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษา เท่ากับ .91 .96 .98 และ .97 ตามลำดับ

(9) ปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์และนำแบบสอบถามไปประชุมร่วมกับนักวิจัยมหาวิทยาลัยเทอร์บูกาอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ปรับแก้ไขแบบสอบถามให้ตรงกัน จากนั้นนักวิจัยแต่ละมหาวิทยาลัยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีการดำเนินการดังนี้

1) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช คณะผู้วิจัยได้จัดส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มทางเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ถึงกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนและกำหนดนัดหมายขอให้กลุ่มตัวอย่างตอบกลับภายใน 2 สัปดาห์ สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ ผู้บริหาร จำนวน 15 คน อาจารย์ จำนวน 44 คน เจ้าหน้าที่ จำนวน 51 คน นักศึกษา จำนวน 163 คน รวมทั้งสิ้น 273 คน

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลของมหาวิทยาลัยเทอร์บูกา คณะผู้วิจัยจากมหาวิทยาลัยเทอร์บูกาดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้ดังนี้ อาจารย์ จำนวน 7 คน เจ้าหน้าที่ 7 คน และนักศึกษา จำนวน 134 คน รวมทั้งสิ้น 148 คน แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลเอง หลังจากนั้นจึงส่งผลการวิจัยมาแลกเปลี่ยนกับคณะนักวิจัยของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

3) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยเปิดที่ไม่ได้เป็นมหาวิทยาลัยร่วมวิจัย คือ มหาวิทยาลัยเปิดมาเลเซีย มหาวิทยาลัยเปิดแห่งชาติเกาหลี และ มหาวิทยาลัยเปิดจีน เนื่องจากทั้งสามมหาวิทยาลัยไม่ได้เป็นมหาวิทยาลัยร่วมดำเนินการวิจัย คณะผู้วิจัยจึงได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์รวบรวมข้อมูล ปรากฏว่ามหาวิทยาลัยเปิดมาเลเซียมีผู้บริหาร 1 คนและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง 2 คนให้ข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์และให้ข้อมูลรายละเอียดเพิ่มเติมเป็นเอกสารและเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย ส่วนมหาวิทยาลัยเปิดแห่งชาติเกาหลี และ มหาวิทยาลัยเปิดจีนสะดวกที่จะให้ข้อมูลในเชิงเอกสารและเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์โดยการหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ เอกสาร งานวิจัย และเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ระยะที่ 2 การศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรแบบ Non-degree และระบบคลังหน่วยกิตสำหรับมหาวิทยาลัยเปิด มีรายละเอียด ดังนี้

การสนทนากลุ่ม มีกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วยบุคคล 3 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรแบบ Non-degree และระบบคลังหน่วยกิต จำนวน 10 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ คือ เป็นผู้บริหารระดับนโยบายของกระทรวงที่รับผิดชอบ จำนวน 3 คน และเป็นผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาที่มีการบริหารหลักสูตร Non-degree มาแล้วไม่ต่ำกว่า 3 ปี จำนวน 4 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาทางไกล จำนวน 3 คน การเลือกผู้ให้ข้อมูลใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

กลุ่มที่ 2 อาจารย์และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรแบบ Non-degree และระบบคลังหน่วยกิต จำนวน 11 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ เป็นอาจารย์ผู้สอนหลักสูตรแบบ Non-degree จำนวน 6 คน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรแบบ Non-degree และระบบคลังหน่วยกิต จำนวน 5 คน การเลือกผู้ให้ข้อมูลใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

กลุ่มที่ 3 นักศึกษาที่เคยศึกษาหรือกำลังศึกษาในหลักสูตรแบบ Non-degree และระบบคลังหน่วยกิต จำนวน 8 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ เป็นนักศึกษาที่เคยศึกษาหลักสูตรแบบ Non-degree จำนวน 4 คน และเป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาหลักสูตรแบบ Non-degree จำนวน 4 คน การเลือกผู้ให้ข้อมูลใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

เครื่องมือที่ใช้การวิจัย คือ ประเด็นการสนทนากลุ่ม ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยจะนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 1 มาเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการกำหนดประเด็นในการสนทนากลุ่ม หลังจากนั้น นำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content analysis) และปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสม (ภาคผนวก จ)

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการจัดสนทนากลุ่ม โดยประสานเชิญผู้ให้ข้อมูลแต่ละกลุ่มเข้าร่วมประชุมตามวัน เวลาที่กำหนด โดยได้ส่งประเด็นการสนทนากลุ่มไปยังกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแต่ละกลุ่ม เพื่อจะได้ศึกษาประเด็น วางแผน และเตรียมข้อมูลประกอบการสนทนากลุ่ม ประมาณ 2 สัปดาห์ก่อนล่วงหน้าการจัดสนทนากลุ่ม คณะผู้วิจัยดำเนินการจัดสนทนากลุ่มแต่ละกลุ่มในห้องประชุมแบบออนไลน์ ระหว่างการสนทนากลุ่มมีการจดบันทึกประเด็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ โดยช่วงวันและเวลาสนทนากลุ่ม ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1 แสดงผู้ร่วมสนทนากลุ่ม วันที่และช่วงเวลาสนทนากลุ่ม

ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม	วันที่และช่วงเวลาสนทนากลุ่ม
1. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรแบบ Non-degree และระบบคลังหน่วยกิต	วันที่ 21 กรกฎาคม 2565 เวลา 09.30 – 11.30 น.
2. อาจารย์และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรแบบ Non-degree และระบบคลังหน่วยกิต	วันที่ 21 กรกฎาคม 2565 เวลา 13.30 – 15.45 น.
3. นักศึกษาที่เคยศึกษา/กำลังศึกษาในหลักสูตรแบบ Non-degree และระบบคลังหน่วยกิต	วันที่ 22 กรกฎาคม 2565 เวลา 09.30 – 11.00 น.

การวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยทำการสรุปและสังเคราะห์ประเด็นจากการสนทนากลุ่ม โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)